

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	29 september 2022	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-SB-OV-2022-0858	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	824ABA37	DOORKIESNUMMER	030-2589111
UWBRIEF VAN	13 mei 2022	FAX	030-2589112
UW NUMMER		E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	1: Voorschriften 2: Inventarisatiemethoden 3: Wijzigingsverzoek	ONDERWERP	Wijziging ontheffing Z-WNB-SB-OV-2019-1406 onderzoek Netwerk Groene Bureaus

Op 13 mei 2022 hebben wij uw verzoek ontvangen om de ontheffing van 5 februari 2020 met zaakkenmerk Z-WNB-SB-OV-2019-1406 te wijzigen. Het onderstaande besluit is hierop aangepast. De aanvraag is ingediend door Netwerk Groene Bureaus en is bij ons geregistreerd onder zaakkenmerk Z-WNB-SB-OV-2022-0858.

I. Besluit

Wij besluiten op grond van het bepaalde in de Wet natuurbescherming (hierna: wet) en het Beleidskader Wet natuurbescherming provincie Utrecht 2017¹ ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in:

- artikel 3.5, eerste en tweede lid van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk vangen en het opzettelijk verstoren van beschermde inheemse kleine grondgebonden zoogdieren (*Mammalia*)², beschermde reptielen (*Reptilia*), beschermde amfibieën (*Amphibia*), beschermde vissen (*Pisces*), beschermde geleedpotigen (*Arthropoda*) en beschermde weekdieren (*Mollusca*),
- artikel 3.5, tweede lid van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk verstoren van beschermde inheemse vleermuizen (*Chiroptera*),
- artikel 3.5, eerste lid van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden van larven van beschermde libellen (*Odonata*) en beschermde weekdieren,
- artikel 3.6, tweede lid van de wet, voor zover dit betreft het vervoeren en onder zich hebben van larven van beschermde libellen en beschermde weekdieren,
- artikel 3.9, eerste lid, voor zover dit betreft het gebruik van de aangevraagde te ontheffen niet-selectieve middelen en artikel 3.24, tweede lid van de wet, voor zover dit betreft het zich buiten gebouwen te bevinden

¹ https://www.provincie-utrecht.nl/sites/default/files/2020-03/beleidsnota_wet_natuurbescherming.pdf

² Hieronder wordt verstaan: spitsmuizen, woelmuizen en echte muizen.

met een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen middel dat geschikt is voor het vangen van dieren,

- artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder a van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk vangen van beschermde inheemse kleine grondgebonden zoogdieren, reptielen, amfibieën, vissen en geleedpotigen,
- artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder a van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden van larven van libellen.

voor de periode van de verzenddatum van dit besluit tot 16 maart 2030 in de provincies Drenthe, Flevoland, Friesland, Gelderland, Groningen en Utrecht.

II. Omschrijving van de aanvraag

Het verzoek betreft een wijziging van de ontheffing met zaakkenmerk Z-WNB-SB-OV-2019-1406, verleend op 5 februari 2020. Er wordt ontheffing gevraagd voor zover dit betreft de volgende handelingen: het verstoren, het onder zich hebben en vervoeren, het doden en/of vangen, het vangen en met het oog daarop opsporen van beschermde fauna, met de vangmiddelen:

- o inloopvallen (lifetraps) voor het vangen van beschermde kleine grondgebonden zoogdieren
- o netten voor het vangen van beschermde inheemse vissen, beschermde amfibieën, beschermde geleedpotigen en beschermde weekdieren;
- o bodemhappers voor het vangen van beschermde weekdieren;
- o electrovisapparatuur voor het vangen van beschermde inheemse vissen, bruikbaar in beken, sloten, poelen en de oeverzone van grotere wateren;
- o fuiken met drijflichamen voor het vangen van beschermde inheemse amfibieën en kevers;

Het verzoek is bij ons ingediend nu de aanvrager is gevestigd in de provincie Utrecht. Verzocht is de ontheffing mede van toepassing te laten zijn voor de provincies Drenthe, Flevoland, Friesland, Gelderland en Groningen. Hiervoor is afzonderlijke instemming van de desbetreffende provincies nodig.

De aanvraag is ingediend ten behoeve van inventarisatieonderzoek van beschermde fauna teneinde deze te beschermen. Ontheffing is aangevraagd voor de periode tot 16 maart 2030.

III. Procedure

Wij hebben de aanvraag afgehandeld volgens het bepaalde in hoofdstuk 5 van de wet en afdeling 4.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). De provincies Drenthe, Flevoland, Friesland, Gelderland en Groningen is gevraagd in te stemmen met dit besluit en zij hebben aangegeven dit te kunnen doen.

IV. Toetsingskader

Zoogdieren, reptielen, amfibieën, vissen, geleedpotigen en weekdieren zijn beschermd ingevolge de artikelen 3.5 en 3.10 van de wet.

V. Motivering

Motivering

De aangevraagde ontheffing kan alleen worden verleend indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a) er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b) er wordt een wettelijk belang gediend, zoals vastgelegd artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, en artikel 3.10, tweede lid, van de wet;
- c) er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Alternatievenafweging

De te hanteren onderzoeksmethoden staan beschreven op de pagina's 3 tot en met 8 van het "Geactualiseerd projectplan inventarisatiemethoden per 5 december 2019" en het wijzigingsverzoek van 13 mei 2022. Wij hebben het projectplan en het wijzigingsverzoek beoordeeld en wij oordelen dat de onderzoeksmethoden zoals beschreven functioneel zijn en gebaseerd op in het ecologisch werkveld gangbare en beproefde onderzoeksmethoden. Wij zijn van mening dat, door het volgen van de gehanteerde handleidingen en onderzoekswijzen, de negatieve effecten op de te onderzoeken soortgroepen beperkt blijven en dat voldaan wordt aan de zorgplicht, zoals die in het kader van de Wnb geldt.

Bovendien geeft u de volgende nadere invulling aan deze werkwijze:

"De in de aanvraag omschreven inventarisatiemethoden geven invulling aan artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. De ontheffing- en machtigingshouders verplichten zich tot het gebruik van deze (en geen andere) methoden en gebruik volgens het beschreven protocol (...). Bij het uitvoeren van veldinventarisaties wordt bij de keuze van te gebruiken

methoden rekening gehouden met het welzijn van de dieren door bij voorkeur die methoden toe te passen die het minste ongerief met zich meebrengen. Indien mogelijk, zal de inventarisatie met zichtwaarnemingen uitgevoerd worden. Pas indien dit niet mogelijk is, worden andere methoden toegepast, bijvoorbeeld bij het inventariseren van amfibieën, het gebruik van het schepnet. De ontheffing van de verboden van de Wet natuurbescherming geldt slechts voor zover de handelingen nodig zijn voor het onderzoek als omschreven in de aanvraag."

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven mogelijk die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

b) Belang

U heeft ontheffing aangevraagd op grond van de belangen: 'In het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats' en 'voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten.'

U draagt de volgende onderbouwing aan van de door u aangevraagde belangen:

"Inventarisaties vinden plaats om de aan- dan wel afwezigheid van flora en fauna, de functionaliteit van gebieden voor flora en fauna en mogelijke invloed van activiteiten op de instandhouding van flora en fauna vast te kunnen stellen. De inventarisaties vormen de basis voor advisering door adviesbureaus, gericht op naleving van de Wet natuurbescherming en op instandhouding en bevordering van flora en fauna. Zonder kennis over voorkomende flora en fauna is een beoordeling van mogelijke gevolgen voor instandhouding en eventueel benodigde effectieve maatregelen ten dienste van instandhouding (en verdere ontwikkeling) niet mogelijk."

Wij zijn van oordeel dat de belangen: 'In het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats' en 'voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten' voldoende onderbouwd zijn om het overtreden van de aangevraagde verbodsbepalingen, te rechtvaardigen.

c) Staat van instandhouding

De tijdens de inventarisaties gevangen zoogdieren, reptielen, amfibieën, vissen, geleedpotigen en weekdieren, zullen na determinatie van de soort zo snel als mogelijk, maar uiterlijk in de beschreven maximale hanteringstijd, worden vrijgelaten in de oorspronkelijke leefomgeving. Hierdoor blijft de verstoring van de exemplaren beperkt. Ook zal het habitat van de soorten tijdens deze inventarisatieonderzoeken niet worden beschadigd en vernield. Onderzoek naar libellen larven wordt uitgevoerd door steekproefsgewijs met een schepnet in de waterkant materiaal te verzamelen. Door deze wijze van onderzoek wordt altijd maar een klein deel van een lokale populatie verzameld. Door de beperkte invloed en methodiek van onderzoek is er geen sprake van een negatief effect op de Svl van de soorten. Voor de libellen en weekdieren zal het in enkele gevallen noodzakelijk zijn om één of enkele exemplaren te doden en mee te nemen ter determinatie met behulp van een binoculair. Dit omdat de determinatie in het veld niet altijd toereikend is om met zekerheid de soort te kunnen bepalen. Van de gedode exemplaren wordt een notitie gemaakt door de gemachtigde en doorgegeven aan de ontheffinghouder. De ontheffinghouder geeft een overzicht van alle gedode exemplaren in de jaarlijkse rapportage.

Machtigen

De ontheffing kan door het Netwerk Groene Bureaus worden doorgeschreven aan bij het Netwerk Groene Bureaus aangesloten adviesbureaus en onderzoeksbureaus die inventarisaties uitvoeren naar onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten. Dit kan door het verstrekken van een machtiging. In de machtiging neemt u de volgende eisen op:

"Aan de machtiging (...) is een aantal voorwaarden verbonden wat betreft de deskundigheid op het gebied van beschermde soorten. De deskundigheid van de gemachtigde op het gebied van beschermde soorten behelst minimaal één jaar ervaring met advisering op het gebied van beschermde soorten en, indien de gemachtigde zelf inventarisaties uitvoert, minimaal driemaal toepassing van de werkwijze waarvoor de machtiging gebruikt wordt onder begeleiding van een veldecoloog (door afgeronde HBO/universitaire opleiding of anderszins als zodanig erkend). De machtiging wordt verleend aan een vertegenwoordiger van het adviesbureau die leidinggevende is van de gebruikers van de machtiging. De houder van de machtiging ziet toe op de naleving van de voorwaarden. Medewerkers van adviesbureaus kunnen gebruik maken van de machtiging indien zij voldoen aan de gestelde deskundigheidseisen en zich in het veld kunnen legitimeren als medewerker van het bureau dat over een machtiging beschikt (...)."

Door de door u beschreven werkwijzen en inventarisatiemethoden komt de staat van instandhouding van de beschermde inheemse kleine grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, reptielen, amfibieën, geleedpotigen en weekdieren niet in het geding.

VI. Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij ontheffing van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden. Deze zijn opgenomen in bijlage 1 van dit besluit.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb- adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking vanaf het moment dat deze aan u bekend is gemaakt en wordt twee werkdagen na bekendmaking gepubliceerd op de website www.officielebekendmakingen.nl.

IX. Overleg en informatie

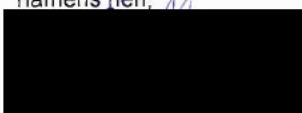
Er kan ook vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of regionale uitvoeringsdienst, als u dit nog niet heeft gedaan. Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud van dit besluit, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2589111.

X. Verzending

Wij verzenden dit besluit aan de aanvrager. Een afschrift van dit besluit verzenden wij aan:

- RUD Utrecht
- Provincie Drenthe
- Provincie Flevoland
- Provincie Friesland
- Provincie Gelderland
- Provincie Groningen

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen, *40*

Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

Bijlage 1: Voorschriften

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soortgroepen en beschreven verboden handelingen verleend.
2. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl indien andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
3. Rapportages gericht aan de provincie Utrecht kunnen verstuurd worden naar Handhaving-wnb@rudutrecht.nl o.v.v. het ontheffingsnummer.
4. Ontheffinghouder kan de bij haar aangesloten bureaus schriftelijk machtigen om gebruik te maken van deze ontheffing. Medewerkers van adviesbureaus aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus kunnen gebruik maken van de machtiging indien zij voldoen aan de gestelde deskundigheidseisen (zie voorschrift 5). Gemachtigde bureaus houden hier toe een administratie bij. Bij overtredingen van ontheffingsvoorwaarden kunnen zowel de ontheffinghouder als de gemachtigde verantwoordelijk worden gehouden.
5. Tijdens het verrichten van de handelingen waarvoor de ontheffing is afgegeven dient diegene die de handelingen uitvoert een afschrift van deze ontheffing, de bijbehorende brief, en, indien van toepassing, de machtiging bij zich te dragen en op verzoek te tonen aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. Tevens dient aangetoond te kunnen worden dat men deskundig medewerker van het gemachtigde bureau is.
6. Diegene die de handelingen uitvoert dient minimaal één jaar ervaring te hebben met advisering op het gebied van beschermde soorten én, minimaal driemaal de werkwijze - waarvoor de ontheffing/machtiging gebruikt wordt - toegepast hebben onder begeleiding van een veldecoloog (door afgeronde HBO/universitaire opleiding of anderszins als zodanig erkend).
7. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin minstens de toegestane inventarisatiemethoden en de voorschriften uit deze ontheffing. Het ecologisch werkprotocol dient aan gemachtigden te worden verstrekt.
8. U bent verplicht om jaarlijks een rapportage aan te leveren vóór 15 februari van het jaar (vanaf het jaar 2023) aan de provincies waarvoor deze ontheffing geldt (Drenthe, Flevoland, Friesland, Gelderland, Groningen en Utrecht). In deze rapportage dient u in ieder geval aan te geven aan welke adviesbureaus en onderzoeksinstellingen een machtiging van de ontheffing is overgeschreven en hoeveel exemplaren van larven van libellen en beschermde weekdieren zijn gedood ter determinatie.
9. De ontheffinghouder of zijn gemachtigde stuurt de op basis van deze ontheffing gedane waarnemingen naar NDFF, conform het format 'Waarnemingenformulier Flora en Fauna' van NDFF dat is te downloaden via de link <https://ndff.zendes.com/hc/nl/articles/201779103> - Waarnemingen-uploaden-met-een-excelformulier. Indien opdrachtgevers geen toestemming verlenen voor invoeren van data in de NDFF, of nadere voorwaarden hieraan stellen, dan ontvangen wij hiervan jaarlijks vóór 1 april een (zodanig vertrouwelijk) aanvullende overzicht volgens dezelfde opzet en op dezelfde wijze als hiervoor gesteld.
10. De ontheffinghouder dient aan de provincie Gelderland vóór 15 februari 2023 een actualisatie van het projectplan van 5 december 2019 toe te sturen, op basis van de beperkende voorschriften uit de ontheffing en het wijzigingsbesluit. Het projectplan kan gestuurd worden naar post@gelderland.nl o.v.v. zaaknummer 2020-001541.
11. De betreffende provincie kan ingevolge artikel 5.4, lid 1 van de wet op elk moment haar instemming intrekken of de provincie Utrecht verzoeken om de ontheffing te wijzigen indien gehandeld wordt in strijd met een wettelijk of aan deze ontheffing verbonden voorschrift.

Specifieke voorschriften

12. De onderzoeksmethoden die zijn toegestaan staan beschreven op de pagina's 3 tot en met 8 van het bij de oorspronkelijke aanvraag gevoegde rapport "Geactualiseerd projectplan inventarisatiemethoden per 5 december 2019" en in het wijzigingsverzoek bij de aanvraag (bijlage 2 en 3 bij dit besluit).
13. Om verspreiding van ziekten te voorkomen dient het hygiëneprotocol voor veldwerk van RAVON van april 2020 opgevolgd te worden³.
14. Bij het electrovissen dient de stroomsterkte zodanig ingeregeld te zijn dat er geen sterfte onder vissen zal optreden.

³ http://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Hygiene_protocol.pdf

15. De fuiken dienen voorzien te worden van 'keerwant' of 'stopgrid' om otters, vogels, ratten en grotere vissen buiten de fuiken te houden.
16. Alle fuiken dienen deels boven water uit te steken, zodat dieren die lucht nodig hebben niet kunnen verdrinken.
17. De vallen voor de grondgebonden kleine zoogdieren dienen met intervallen van maximaal 8 uur gecontroleerd te worden. In overleg met de betreffende provincie kan hier bij grootschalige onderzoeksprojecten vanaf geweken worden.

Bijlage 2: Inventarisatiemethoden projectplan 5 december 2019

Bijlage 2

Toe te passen inventarisatiemethoden

Toelichting

De ontheffinghouder en machtigingshouders verplichten zich tot het gebruik van deze (en geen andere) methoden. De methoden worden toegepast door personen die door een ervaren gebruiker vertrouwd zijn gemaakt met deze methoden (dat wil zeggen minimaal driemaal onder begeleiding toegepast).

Bij het uitvoeren van veldinventarisaties wordt bij de keuze van te gebruiken methoden rekening gehouden met het welzijn van de dieren en instandhouding van populaties door bij voorkeur die methoden toe te passen die het minste effect met zich meebrengen. Indien mogelijk, zal de inventarisatie met zichtwaarnemingen uitgevoerd worden. Pas indien dit niet mogelijk is, worden andere methoden toegepast, bijvoorbeeld bij het inventariseren van amfibieën het gebruik van het schepnet.

De ontheffing van de verboden van de Wet natuurbescherming geldt slechts voor zover de handelingen nodig zijn voor het onderzoek als omschreven in de aanvraag.

ONGEWERVELDEN

Gestreepte waterroofkever - *Graphoderus bilineatus*

Brede geelrandwaterroofkever - *Dytiscus latissimus*

1. Met een net door het water slepen.
2. Met behulp van 'fuiken'. Deze zijn vervaardigd van plastic flessen en voorzien van vlees (meestal kippenlever) als lokaas. De fuiken worden minimaal een keer per dag gecontroleerd.
3. In de fuiken worden piepschuimen drijflichamen geplaatst die boven het water uitsteken. Hierop kunnen de gevangen individuen plaatsnemen en komen zo niet zonder zuurstof te zitten. Bijvangsten maken ook gebruik van de piepschuimen drijflichamen en worden binnen 24 uur vrijgelaten.

Vliegend hert (*Lucanus cervus*), juchtleerkever (*Osmoderma eremita*) en de vermiljoenkever (*Cucujus cinnaberinus*)

1. Door lokaas, zoals rottende kersen, neer te leggen op plekken waar de soort (misschien) voorkomt. Deze plek wordt vervolgens regelmatig bezocht om te zien of er dieren op af gekomen zijn.
2. Zoeken op en bij boomstammen. Te onderzoeken dood hout kan zowel staande als liggende dode (delen van) bomen met een diameter vanaf circa 20 cm betreffen. De schors wordt verwijderd om zowel het onderliggend hout als de binnenkant van de verwijderde schors te onderzoeken op de aanwezigheid van larven dan wel (delen van) imago's, ter plekke te determineren. Na aantreffen van kevers wordt afgezien van verder ontschorsen. Het ontschorsen wordt beperkt tot maximaal 50% van het oppervlak van liggende en tot op ooghoogte in het geval van staande bomen.

Libellen (Odonata)

Libellen kunnen over het algemeen op zicht geïnventariseerd worden, al dan niet met behulp van een verrekijker. In bepaalde gevallen, bijvoorbeeld op nieuwe vindplaatsen, is het wenselijk om het dier te vangen met een net teneinde een beschrijving of een foto te maken ter documentatie. Libellen worden niet ter hand genomen en zo snel mogelijk (vaak minder dan een minuut; maximaal binnen 5 minuten) vrijgelaten in de directe omgeving van de vindplaats.

Vangen en determinatie in het laboratorium van larven of exuvien is noodzakelijk om voortplanting aan te tonen omdat libellen "overal kunnen vliegen". Daarbij wordt het standaard meetprotocol watermacrofaunaonderzoek (hydrobiologie; Handboek Hydrobiologie, Hoofdstuk 12 Macrofauna) gehanteerd.

Rivierkreeft (*Astacus astacus*)

Wordt geïnventariseerd door met een net door het water te slepen of door stenen en stukken hout in het water om te keren. In het laatste geval worden de stenen en dergelijke weer op de zelfde plaats terug gelegd. De rivierkreeften worden direct (maar binnen maximaal 5 minuten) na de determinatie weer vrijgelaten in de directe omgeving van de vindplaats.

Bataafse stroommossel (*Unio crassus*) en platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*).

Wordt geïnventariseerd door bemonstering van waterplanten (platte schijfhoren) of waterbodem (bataafse stroommossel) met fijnmazig macrofauna handnet of bodemhapper afhankelijk van de waterdiepte. In het veld wordt de vangst bekeken. Er wordt hierbij zoveel mogelijk in het veld gedetermineerd. De onderzoeksmethodiek van de STOWA (Handboek Hydrobiologie, Hoofdstuk 12 Macrofauna) wordt gevolgd.

Steekproefsgewijze determinatie van de bataafse mossel vereist het openen van de mossel voor het waarnemen van structuren binnenin de schelp waarbij doden vanuit de zorgplicht wenselijk is. Determinatie van de platte schijfhoorn en met name het onderscheid met de draaikolk-schijfhoorn die in dezelfde habitat (en dus monsters) voorkomt, vereist eveneens waarnemingen aan een structuur binnenin de schelp. De dieren worden met alcohol gedood.

VISSEN in beken, sloten, poelen en de oeverzone van grotere wateren

Vangen met schepnet; bruikbaar in beken, sloten en poelen

- Vangen met het schepnet gebeurt alleen met schoon materiaal. In het net mag geen materiaal zoals plantenresten, grond of bagger van andere wateren aanwezig zijn. Na bemonstering van het water wordt het materiaal daarom gespoeld op locatie in schoon open water.
- De verstoring van het water wordt tot een minimum beperkt.
- Gevangen dieren worden in het net bekeken, zonder ze aan te raken.
- Na vaststelling van de soort worden de vissen en overige dieren teruggeplaatst in het water.
- Alleen bij determinatieproblemen worden de vissen in een cuvet of een bak met water geplaatst om ze nader te bestuderen. De watertemperatuur mag niet hoger dan 25 C zijn.
- Het terugplaatsen van gevangen dieren vanuit emmer of bak gebeurt binnen 5 minuten.
- Alle dieren worden teruggeplaatst op dezelfde plek als waar ze zijn gevangen.

Kans op bijvangst:

In het net kunnen amfibieën en ongewervelden zitten; deze worden direct (maar binnen maximaal 5 minuten) vrijgelaten in de directe omgeving van de vindplaats.

Vangen met elektrovisapparatuur; bruikbaar in beken, sloten, poelen en de oeverzone van grotere wateren.

Visstandbemonstering met het Elektrovisapparaat. Praktijkopleiding Elektrovisserij. Nieuwegein, Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij, 1999.)

- Vangen met het elektrisch schepnet gebeurt alleen met schoon materiaal. In het net mag geen materiaal zoals plantenresten, grond of bagger van andere wateren aanwezig zijn. Na bemonstering van het water wordt het materiaal daarom gespoeld op locatie in schoon open water.
- De verstoring van het water wordt tot een minimum beperkt.
- Gevangen dieren worden in een bak met ruim water gedaan, op het oog gedetermineerd, eventueel gemeten en weer losgelaten
- Het terugplaatsen van gevangen dieren vanuit emmer of bak gebeurt binnen 5 minuten.

Kans op bijvangst:

In het net kunnen amfibieën en ongewervelden zitten; deze worden direct (maar binnen maximaal 5 minuten) vrijgelaten in de directe omgeving van de vindplaats.

AMFIBIEËN

Geluidswaarnemingen:

- Een water wordt rustig benaderd totdat roepende dieren zich voldoende binnen gehoorsafstand bevinden.
- Indien de kooractiviteit merkbaar afneemt of er andere aanwijzingen zijn dat de dieren verontrust zijn wordt direct gestopt. Nadat het aantal roepende dieren is geschat wordt de locatie verlaten zodanig dat de dieren niet worden verontrust.
- De kooractiviteit kan gestimuleerd worden met akoestische middelen. Verstoring van dieren is hierbij niet aan de orde.

Zichtwaarnemingen:

- Een water wordt rustig benaderd om eventuele op en rond het water aanwezige dieren niet te verontrusten zodat ze gezien kunnen worden.
- De oever wordt rustig afgelopen zodanig dat op de oever verblijvende dieren in het water kunnen springen.
- Een amfibie wordt niet achtervolgd dan wel opgejaagd.
- Op de grond liggend materiaal wordt alleen omgedraaid indien dit zonder schade aan eventueel eronder liggende dieren kan worden teruggelegd.

- Dieren onder omgedraaid materiaal worden voorzichtig opgepakt en in een kuiltje onder het materiaal teruggelegd zodanig dat de dieren eronder niet bekneld kunnen raken.
- Er wordt geen materiaal omgedraaid op plaatsen waar ander publiek aanwezig is.

Vangen met schepnet.

- Vangen met het schepnet gebeurt alleen met schoon materiaal. In het net mag geen materiaal zoals plantenresten, grond of bagger van andere wateren aanwezig zijn. Na bemonstering van het water wordt het materiaal daarom gespoeld op locatie in schoon open water.
- De haal met het schepnet duurt zo kort mogelijk en verstoring van het water wordt tot een minimum beperkt.
- Indien met het net veel materiaal wordt opgeschept wordt dit in een emmer of bak met water uitgespreid en bekeken.
- Dieren met de hand oppakken alleen wanneer de hand is natgemaakt en wanneer het strikt noodzakelijk is.
- Gevangen dieren worden direct teruggeplaatst dan wel in de emmer of bak gedaan.
- Larven worden rechtstreeks vanuit net, emmer of bak terug in het water geplaatst en worden niet in de hand gehouden.
- Overige dieren kunnen via de hand in het water worden teruggeplaatst.
- Het terugplaatsen van gevangen dieren vanuit emmer of bak gebeurt binnen 15 minuten.
- Volwassen, subadulte en juveniele dieren mogen maximaal 5 minuten in de hand worden gehouden.
- Alle dieren worden teruggeplaatst op dezelfde plek als waar ze zijn gevangen.

Kans op bijvangsten:

In het net kunnen vissen en ongewervelden zitten; deze worden direct (maar binnen maximaal 5 minuten) vrijgelaten in de directe omgeving van de vindplaats.

REPTIELEN

Zichtwaarnemingen

- Er wordt rustig gelopen om het opschrikken van dieren zoveel mogelijk te voorkomen. Indien een dier wordt opgeschrikt wordt direct gestopt. Het dier wordt op zicht gelokaliseerd. Nadat het dier rustig is of uit zicht verdwenen wordt het lopen hervat.
- Een reptiel wordt niet nodeloos achtervolgd dan wel opgejaagd.
- Op de grond liggend materiaal wordt alleen omgedraaid indien dit zonder schade aan eventueel eronder liggende dieren kan worden teruggelegd.
- Dieren onder omgedraaid materiaal worden met rustgelaten. Het materiaal wordt teruggelegd zodanig dat de dieren eronder niet bekneld kunnen raken.
- Er wordt niet van vaste paden afgeweken op plaatsen waar ander publiek aanwezig is.
- Er wordt geen materiaal omgedraaid op plaatsen waar ander publiek aanwezig is.

Plaatmateriaal

- Plaatmateriaal ten behoeve van de inventarisatie wordt buiten het zicht van andere bezoekers neergelegd.
- Plaatmateriaal wordt tijdens de laatste inventarisatieronde uit het terrein verwijderd.
- Er wordt geen plaatmateriaal omgedraaid in het zicht van publiek.

Handvangsten

- Handvangsten hebben alleen betrekking op hagedissen.
- Er mag niet meer dan één tegelijk worden gevangen. Het dier wordt vastgepakt bij de middel of bij een voorpoot zodanig dat het dier op de hand kan staan.
- Een gevangen dier mag maximaal 5 minuten in de hand worden gehouden.

Kans op bijvangsten:

Onder plaatmateriaal kunnen amfibieën, muizen en ongewervelden zitten; deze worden na aantreffen direct (maar binnen maximaal 5 minuten) vrijgelaten in de directe omgeving van de vindplaats.

ZOOGDIEREN

Grondgebonden kleine zoogdieren

- De keuze van in te zetten methoden, technieken en personele capaciteit dient aan te sluiten bij de situatie en de te verwachten soorten; de keuze wordt - binnen de voorschriften van dit protocol - gebaseerd op kennis van de nieuwste methoden en technieken.
- Verstoringen worden zo kort mogelijk gehouden en vinden uitsluitend plaats voor zo ver nodig voor het verkrijgen van de noodzakelijke onderzoeksgegevens.
- Grondgebonden kleine zoogdieren worden slechts gevangen met behulp van inloopvallen (life-traps),
- De vallen worden met intervallen van maximaal twaalf uur gecontroleerd.
- De vallen worden voorzien van geschikt voer zoals bijvoorbeeld meelwormen, een natte kattenbrok, zacht blikvoer, (vochthoudende) appel en wortel; dagelijks bij te vullen om te verwachten soorten muizen in leven te houden gedurende de tijd dat ze in de val zitten.
- De vallen worden ruim voorzien van droog hooi zodat gevangen dieren direct contact met metaal van de val kunnen vermijden. Nat geworden hooi wordt ververs.
- De vallen worden beschermd tegen instromend regenwater en waar mogelijk tegen zon, bijvoorbeeld met losgetrokken vegetatie.
- Bij controle kunnen de dieren in de hand(schoen) genomen worden ten behoeve van een juiste determinatie, het bepalen van het geslacht, voortplantingsstatus of het meten van lichaamsmaten.
- Gevangen dieren worden zo snel mogelijk weer losgelaten op of in de zeer directe omgeving van de vangplaats.

Vleermuizen

- Verstoringen worden zo kort mogelijk gehouden en vinden uitsluitend plaats voor zo ver nodig voor het verkrijgen van de noodzakelijke onderzoeksgegevens.
- De in te zetten personele capaciteit wordt afgestemd op omvang, de complexiteit van het gebied en de in te zetten methode, zodat de mate van verstoring beperkt blijft.
- Tijdens de winterslaap wordt extra voorzichtig geïnventariseerd, met een minimaal aantal onderzoekers en tijd besteed in de overwinteringsruimte om significante opwarming van de ruimte te voorkomen.
- De keuze van in te zetten methoden en technieken dient aan te sluiten bij de situatie en de te verwachten soorten; de keuze wordt - binnen de voorschriften van dit protocol - gebaseerd op kennis van de nieuwste methoden en technieken.
- Het gebruik van mistnetten, harpnetten en schepnetten is uitdrukkelijk niet toegestaan. Als vangen nodig is voor het onderzoek wordt een daarvoor gekwalificeerd bureau ingeschakeld dat een aparte ontheffing bezit.
- (Mogelijk) in gebruik zijnde verblijfplaatsen van vleermuizen worden, indien de ruimte betreding niet mogelijk of wenselijk maakt, alleen onderzocht met:
 - zo beperkt mogelijke verlichting. Verblinden of storen door warmtestraling wordt voorkomen;
 - een (telescoop)spiegel, (kleine) digitale camera of een endoscoop;
 - fotografie met flits, film of kunstlicht, indien dit voor verificatie van de determinatie absoluut nodig is, onder gebruik van IR, LED of ander licht. Bij de keuze van de lichtbron wordt gebruik gemaakt van de laatste stand van de techniek, leidend tot de minste belasting;
 - fotoflitsvallen en video-opnamen bij de uitvliegopeningen van vleermuizen. Hierbij wordt alleen zichtbaar licht gebruikt wanneer er geen andere techniek beschikbaar is om de noodzakelijke waarneming te doen.
- Bij controle kunnen niet in winterslaap (topor) zijnde de dieren in de hand(schoen) genomen worden ten behoeve van een juiste determinatie, het bepalen van het geslacht, voortplantingsstatus of het meten van lichaamsmaten.
- De ontheffing- en machtiginghouder is verplicht elk gevangen dier na het vaststellen van de soort onverwijld in vrijheid te stellen op de plaats waar het is aangetroffen.

VLINDERS

Vlinders, rupsen en poppen van vlinders mogen niet worden gevangen, determinatie dient in het veld op het oog te geschieden.

PLANTEN

Planten mogen niet worden geplukt, determinatie dient in het veld op het oog te geschieden.

Bijlage 3: Wijzigingsverzoek

Aan:

Beleidsmedewerker Soortenbescherming
Team Vergunningverlening Natuur en Landschap
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Betreft: Wijzigingsverzoek ontheffing Z-WNB-SB-OV-2019-1406; 81F5F2E5
Datum: 13 mei 2022

Geachte [REDACTED],

In vervolg op ons overleg ontvangt u hierbij een overzicht van onze eerder gegeven reactie op de voorstellen ten aanzien van ons bezwaar van 15 maart 2020 en gedane, besproken wijzigingsverzoeken ten aanzien van de ontheffing Z-WNB-SB-OV-2019-1406; 81F5F2E5 van 5 februari 2020. Tevens is op grond van voortschrijdende inzicht een wijzigingsverzoek toegevoegd.

Bezwaarschrift

Naar aanleiding van het gevoerde overleg trekt het Netwerk Groene Bureaus de bezwaren in ten aanzien van:

- Voorschrift 9: "Bovenstaande geldt, met uitzondering van de maatregelen over het hanteren van vleermuizen. Voor het vangen van de vleermuizen dient een gespecialiseerd bureau ingeschakeld te worden en wordt geen ontheffing verleend."
- Voorschrift 10: "Om verspreiding van ziekten te voorkomen dient het hygiëneprotocol van RAVON opgevolgd te worden." Het voorschrift is nu werkbaar omdat het protocol inmiddels is aangepast.
- Voorschrift 14: "De vallen voor de grondgebonden kleine zoogdieren dienen met intervallen van maximaal 8 uur gecontroleerd te worden." Het voorschrift is nu werkbaar vanwege de wijziging / toevoeging van "In overleg met de betreffende provincie kan hier bij grootschalige onderzoeksprojecten vanaf geweken worden."

Wij vragen u de ontheffing te wijzigingen ten aanzien van libellen, fuiken voor amfibieën en administratieve vereisten.

1. Libellen

Ontheffing is aangevraagd voor verstoren en vangen van geleedpotigen en vangmiddelen daarvoor. Door het beperken van de aangevraagde geleedpotigen tot kevers is inventarisatie van beschermde libellen nu niet mogelijk. In de ontheffing wordt bij de motivatie aangegeven "Door de door u beschreven werkwijzen en inventarisatiemethoden komt de gunstige staat van instandhouding van de beschermde inheemse kleine grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, reptielen, amfibieën, geleedpotigen en weekdieren niet in het geding." In de motivatie wordt de aan vraag voor geleedpotigen positief beoordeeld, in de ontheffing wordt alleen gesproken over kevers. Vangen van m.n. libellen is in uitzonderlijke gevallen noodzakelijk. Ik verzoek u ontheffing te verlenen voor verstoren, vangen van libellen en het gebruik van vangmiddelen daarvoor, evenals voor het onder zich hebben en doden van larven ten behoeve van determinatie.

Vangen

De meeste geleedpotigen, zoals libellen kunnen over het algemeen op zicht geïnventariseerd worden, al dan niet met behulp van een verrekijker. In bepaalde gevallen, bijvoorbeeld op nieuwe vindplaatsen, is het wenselijk om het dier te vangen met een net teneinde een beschrijving of een foto te maken ter documentatie. De gevangen dieren worden zo snel mogelijk (vaak minder dan een minuut; maximaal binnen 5 minuten) vrijgelaten in de directe omgeving van de vindplaats.

Doden van larven van libellen

Om populatieontwikkelingen en de oorzaken voor een neergaande trend van diersoorten te kunnen volgen is het nodig om kwantitatief onderzoek uit te voeren. Zichttellingen van imago's (libellen)

volstaan hier niet aangezien deze soorten vaak ver van hun voortplantingshabitats als imago rondvliegen. De knelpunten voor het voortbestaan liggen juist vaak in het larvestadium.

Libellenonderzoek door middel van het determineren van larven en exuviae (larvenhuidjes) is jaarrond mogelijk. Dit in tegenstelling tot het inventariseren van imago's (volwassenen). Daarnaast zijn er een aantal soorten, zoals de rivierrombout (*Gomphus flavipes*) en de beekrombout (*Gomphus vulgatissimus*), die veel makkelijker als larve dan als imago te vinden zijn omdat ze in lage aantallen voorkomen en een zeer teruggetrokken levenswijze hebben. Bij onderzoek naar deze soorten is determinatie van larven en larvenhuidjes noodzakelijk omdat de soorten anders snel gemist worden. Hiernaast is een belangrijke reden om larven en larvenhuidjes te zoeken dat de vondst van een larve of larvenhuidje aantoont dat een libellensoort zich succesvol heeft voortgeplant op die locatie. Dit is belangrijk in verband met het aantonen van de functie en waarde van een watergang voor de betreffende soort en daarmee voor de bescherming van de soort.

Levende libellenlarven zijn niet of nauwelijks te determineren. Hiervoor is het gebruik van een microscoop noodzakelijk en een nauwkeurige determinatie met een microscoop aan de waterkant is praktisch niet mogelijk. Alternatieve onderzoeksmethoden zijn niet beschikbaar: de aanwezigheid van habitatkenmerken wil niet zeggen dat de specifieke soorten aanwezig zijn en eDNA is niet voor alle soorten als inventarisatiemethode beschikbaar.

Libellenonderzoek door middel van het determineren van gedode larven en van exuviae is de best beschikbare onderzoeksmethode.

Onderzoek naar libellen larven wordt uitgevoerd door steekproefsgewijs met een schepnet in de waterkant materiaal te verzamelen: kleine steekproeven in een veel grotere populatie of areaal van voorkomen. Door deze wijze van onderzoek wordt altijd maar een klein deel van een lokale populatie verzameld waardoor de impact op de populatie als geheel als minimaal is. Door de beperktheid en methodiek van onderzoek is er geen sprake van een negatief effect op de staat van instandhouding van de soorten.

2. Fuiken voor amfibieën

Het NGB verzoekt u het gebruik van fuiken voor onderzoek naar amfibieën toe te voegen aan punt 3 onder 'Vangmiddelen'. Fuikenonderzoek kan veel informatie opleveren over aanwezigheid van deze soort, zeker op locaties die met een schepnet moeilijk zijn te bemonsteren (bijvoorbeeld door aanwezigheid van overdadige watervegetatie).

In het inventarisatieprotocol wordt dan opgenomen:

- fuiken voor amfibieën zijn voorzien van een drijflichaam zodat dieren lucht kunnen happen
- fuiken voor amfibieën worden na plaatsen binnen 48 uur gecontroleerd
- na beëindiging van het onderzoek worden de fuiken direct verwijderd

Toelichting

Amfibiefuiken zijn klein en handzaam: lengte circa 60 cm en doorsnede circa 30 cm. Fuiken worden altijd zodanig geplaatst dat dieren lucht kunnen happen. Dit is gemakkelijk te realiseren door aan de fuik een drijflichaam vast te maken, waardoor een gedeelte van de fuik boven water steekt. In dat geval is een controle om de dag geen enkel probleem. Sterfte van individuen is hierdoor nooit meegemaakt.

Het lijkt erop dat wanneer fuiken langere tijd in het water liggen, ze ook beter gaan vangen. Om elkaar op te sporen gebruiken salamanders feromonen. Is de fuik door een salamander bezocht, dan worden hierna vaak meer dieren gevangen.

Uit onderzoek blijkt dat de inzet van fuiken met controles om de 2 dagen leidt niet tot sterfte aan amfibieën:

1. Voor een onderzoek naar kamsalamander in een strang in de uiterwaard van de Waal zijn 11 fuiken geplaatst gedurende 23 dagen. Fuiken werden om de dag gecontroleerd. In totaal zijn hierbij 8 kamsalamanders opgespoord; er trad geen sterfte op.
2. Voor de realisatie van de buitenring parkstad Limburg zijn amfibiefuiken gebruikt om salamanders weg te vangen uit een te dempen vijver. Hierbij zijn 10 tallen fuiken ingezet gedurende verscheidene weken. Fuiken zijn hierbij om de 2-3 dagen gecontroleerd. Hierbij zijn honderden alpenwatersalamanders gevangen en tientallen vinpootsalamanders. Nooit is er sterfte geconstateerd omdat de controleperiode te lang zou zijn.

3. Administratie

Algemeen voorschrift 3 behelst ondermeer: "Medewerkers van adviesbureaus aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus kunnen gebruik maken van de machtiging indien zij voldoen aan de gestelde deskundigheidseisen (zie voorschrift 5). Ontheffinghouder en gemachtigde bureaus houden hiertoe een administratie bij."

In de machtiging zijn de deskundigheidseisen opgenomen als voorwaarde voor gebruik. Bij controle van het gebruik van de machtiging dient de machtigingshouder te laten zien dat hij aan de voorwaarden voldoet.

De machtiging staat uit administratieve overwegingen op naam van het bureaus en niet op naam van de individuele gebruikers van de machtiging in het veld (een 'fluctuerend' bestand). Administreren van alle gebruikers van de machtiging en het actueel houden van deze administratie leidt in de praktijk tot een extra administratieve last. De betekenis voor handhaving lijkt in de praktijk beperkt.

Het NGB verzoekt de genoemde voorwaarde te herformuleren in: "De gemachtigde bureaus houden hiertoe een administratie bij."

Vriendelijke groet,

secretaris Netwerk Groene Bureaus